

Ötven sor

Azon kapom magam, hogy ismét felszíni jelenések alapján ítélek. Lapozom a képes magazint, egyre-másra röpködnek megjegyzéseim. De hát mi-ből ítélném meg a népszerű tévébemondónót, ha nem horgolásmintáiból, a kiváló operaénekesnő receptjeiből vagy a beatsztárt suta tévényilatkozatából?! Hát persze, hogy a tévébemondónót napi munkája, az operaénekesnő szinpad teljesítménye, a beatzenészt koncertelmények alapján ille. Csakhogy többet ítélnék, mint amennyit megélnék. Emiatt aztán néha úgy érzi az ember, torzult alakok

elvarázsolt kastélyában

jár. Nemrégiben a véletlen összehozott egy korombeli, technikumot végzett mezőgazdasági szakemberrel, aki ma magánvállalkozó vagy ahogy ő nevezi önmagát, „szocialista farmer”. Van egy szépen kiépített és föl-szerelt tanya itt a közelben, fölhasátrak utcái veszik körül. Az uborka hozza legtöbbször a konyhára, s már arra is telik, hogy csodálatos háza, remek, nyugati márkájú autója és Tisza mentén híres motorcsónakja mellé újabb „farmok” létesítésén gondolkodjon. Nem titkolja, havi 50-60 ezer forint a jövedelme, s amikor az enyém felől érdeklődik, egyszerűen nem hiszi el, úgy véli, ha ő megkeresheti — valóban kemény munkával, hozzáértéssel és vállalkozókedvvel — a havi ötvenezret, én is megérdemelnék úgy harmincat. Egyszerűen nem fér a fejébe, hogy a tízezer is ritka, mint a fehér holló. Úgy érzi — mondhatnám, meggyőződése —, hogy felbillentek az értékek. Az én káromra...

Ejféli felé a vidéki kórház, sebészorvosának főhúzáka a zsilipet. Talán a hangulat, talán az elfogyasztott alkohol mennyisége teszi, de amúgy alaposan kipakol. Példája igencsak elgondolkodtató. Arról szónokol dühödten, hogy mi szükség van ebben az országban írókra, művészekre, ő bizony lezavarná „a hangversenydobogón bohóckodókat, a színházban idétlenkedőket, a képeket pacsmagolókat”, merthogy ennek az országnak nagyobb szüksége lenne jó gazdasági szakemberekre, jogászokra, autószerelőkre, orvosokra. Középszkolában egyenesen kirádozná a tantervből az irodalmat, a művészettörténetet, az éneket. Felháborodásának csúcspontján Kocsis Zoltánnal példálózott, mondván, ugyan mivel érdemelte ki ilyen fiatalon a Kossuth-díjat, s vajon öt mikor viszi annak közelébe napi műtétek sorával, amelyekkel, ugye, „életeket ment”. Fura képlet, de ha jól belegondolunk, nem egyedülálló.

Mintegy ezt erősítő, hallottam a napokban, hogyan irigykedtek Taróczy Balázs magas állami kitüntetésére. Az indokok is tanulságosak, hiszen egy külföldön játszó, izig-vevő profi teniszező vehette át olyan magas kitüntetést, amelyet — mondják — nagy vállalatok igazgatói mellé tűznek, nyugdíjbavonulásukkor. Sokak számára akár tetszetősek is lehetnének ezek az érvelések, ha nem gondolnánk a tehetségek különbözőségére, a kiemelkedő képességű emberek óriási tömegbefolyására, a világban meglevő hírnök gyarapítására, népünk megbecsülésének erősítésére. Természetes tényként kell tudomásul vennünk valamennyiünk helyét, szerepét és képességeit a társadalmi munkamegosztás nagy rendszerében. De azt is ille-ne márt természetesen fogadni, hogy a kiugró tehetség, a kiemelkedő teljesítmény erkölcsileg és anyagi-lag is honorálandó — ha tetszik, éppen a mi köz-napi munkák megbecsülése, elismerése alátámasztásá-ként is.

Tandi Lajos

Liszt-évtforduló

Liszt Ferenc zeneszerző, karmester, zongoraművész és zenepedagógus születésének 175. és halálának 100. évfordulójáról emlékezik meg 1986-ban a világ: a zenével foglalkozó tudományos és kulturális intézmények hazánkban és számos más országban ünnepi hangversenyeket, elméleti konferenciákat, zenei versenyeket, kiállításokat szerveznek; múzeumot, emléktáblát vagy szobrot avatnak a „zene óriásának” tiszteletére.

A magyarországi és nemzetközi rendezvényekről Rátkai Ferenc művelődési miniszterhelyettes tájékoztatta a hazai és külföldi újságírókat pénteken a Parlamentben.

Magyarországon három időszak — a Budapesti Tavaszi Fesztivál, a nyári hónapok, valamint a Budapesti Művészeti Hetek — programjára épülnek a rendezvények. Valamennyi közül kiemelkedik a Liszt Múzeum megnyitása 1986. szeptember 7-én a Zeneakadémia régi — Vörösmarty utca 35. szám alatti — épületében. Itt Liszt három egykori szobáját rendezik be.

Teljessé válik a Liszt-összkiadás: 23 olyan Liszt-művet is tartalmaz, amelyet eddig még sohasem publikáltak. A fontos események közé tartozik a Liszt Ferenc Társaságok Nemzetközi Találkozója jövő márciusban, az Új Zene Nemzetközi Társaságának közgyűlése, a Zenei-történelmi Múzeum Liszt-kiállítása, a júliusban Szegeden sorra kerülő nemzetközi kórustalálkozó, a szeptemberi nemzetközi Liszt-zongoraverseny és a Magyar Tudományos Akadémia nemzetközi Liszt-szim-póziuma.

A Művelődési Minisztérium a külföldön megrendezendő Liszt-ünnepségekhez rendezvényekhez is segítséget nyújt.

A Liszt-évre védnökség í alakult, elnöke: Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, tagjai között van Köpeczi Béla művelődési miniszter. (MTI)

Vita tudomány és gyakorlat kapcsolatáról

Az elefántcsonttoronytól a hétköznapokig

Sokszor — és nem minden malicia nélkül — emlegetik a kutatók „előkelő izoláltságát” hétköznapjaink problémáitól. Vajon csupán rossz szokásról van-e szó, vagy mélyebben rejlik a kérdés gyökere?

Való igaz, egy új felfedezés, nagy gondolat, vagy akár művészi alkotás megszületéséhez legtöbbször szükség van valamiféle csendes nyugalomra. A Cseresznyés-kert Csehov magányos hajnali sétáin kelt életre. Heisenberg háton fekvé lebegett a tenger zöld vizében, amikor „összeállt” benne a Nobel-díjas gondolat.

A felfedezések, minél eredetibb, annál magányosabbá teszi a kutatót a még nem értő világgal szemben. Ez tehát már arra sarkallja, hogy értő társakat keressen. Az átállás persze nem egyszerű, de szükséges, hogy korunk... szemmelveisei megtalálják az utat a társadalomhoz. Minthogy az információáramlás kettírányú — a társadalom is felteheti a maga kérdéseit a tudóshoz.

Ez a fajta közeledés azonban nagyon laza és esetleges. A megoldására azóta keresi a lehetőséget az ember, amióta már a Leonardo méretű koponyák sem képesek a tudomány egészét befogadni, és főként az egyes területeket alkotó módon művelni. Nem egyszerűen lexikális szinten, hanem alkotó módon erre már századok óta csak „specialisták” képesek. De hogy lehet a sokféle specialistát összefogva a társadalom javára hasznosítani? Az első válasz erre, 6-800 éve az egyetemek alapítása volt. (Maga a szó is utal erre az egységre való törekvése, a latin „universitas” formában is.) Már rég nem képes azonban, egy bármilyen nagy egyetem sem, „a tudomány” áttekintésére.

Egy-kétszáz éve létrejöttek tehát az akadémiák, amelyeknek a tevékenysége ismét hatalmas kísérlet arra, hogy a biológus szót értsen az irodalmárral, a fizikus az agráriussal.

Az akadémia országos problémái mellett, a régiók kérdéseivel nem törődhet úgy, ahogy azok elvárják. Tehát egy-két évtizede megszülettek az egyes országok „kis akadémiai”, az „akadémiai bizottságok”, mégpedig először éppen Szegeden a Szegedi Akadémiai Bizottság (SZAB). Az akadémiai bizottságok természetes részei a Magyar Tudományos Akadémiának, minthogy az MTA által minősített szakemberek csoportjából ala-

kult „agytröszt”-ről van szó. Szegeden az egyetemek, kutatóintézetek és fejlett mezőgazdasági és ipari bázis révén jelentős szellemi erőt képvisel a SZAB. Persze nem magától. Az elmúlt másfél évtizedben olyan szervező, kiváló logikával és igazság kimondásának bátorságával megáldott vezető lehel bele életet, mint Szőkefalvi-Nagy Béla akadémikus. Utóda Grasselly Gyula akadémikus — a SZAB jelenlegi vezetője — számolt be a „Délmagyarországi” (okt. 26.) hasábjain a SZAB következő időszak terveiről. A SZAB nagyszemű lehetőséget rejt magában — mint a legkülönfélébb társult tudományok testülete — országgrzésünk problémáinak feltárásában, javaslatai kidolgozásában

A Tudománypolitikai Bizottság inspirációjára a SZAB Biológiai Szakbizottsága, külső szakemberek bevonásával, széleskörű felmérést végzett több tucat — mezőgazdasági és ipari üzemből — régiók társadalmi méreteiben is legfontosabb biológiai problémáinak felmérésére. Ebben a biotechnológia gyakorlati alkalmazásán át egy fermentációs központ sokoldalú hasznosításáig, számos téma kapott helyet. A környezetszennyezés szinte minden üzemből származó alig megoldható nehézséget jelent, tehát égető szükség foglalkoznunk ezzel, mind kutatási, mind szervezési szinten.

A felmérés lehetőséget teremtett a kérdések rangsorolására, a megoldási javaslatok kidolgozására. De mindjárt felvetette a következő nehézségeket is: a tudósok bármilyen kiváló testülete — operative képtelen meg is szüntetni a problémákat. Valami más utat kellett keresni — mégpedig alapvetően újat — mert erre még nem volt recept. Végül is, úgy tűnik, ez is sikerült.

Már ebben az évben, egy olyan bizottságot hoztunk létre, amelyben minden jelenlévő érdekelt a problémák megszüntetésében: a kutatás, a gyakorlat, az irányítás, a tudománypolitika, az adminisztráció prominens képviselői. Más szakkal a Szegedi Akadémiai Bizottság, a Csongrád megyei pártbizottság, s a Csongrád megyei Tanács egyes gazdasági egységek képviselőinek együtteséről van szó. Ez a Biológiai Ku-

ratást és Termelést Koordináló Bizottság. Így a tudomány, a gyakorlat és a döntés kerül egy egységbe.

Ennek a koordináló bizottságnak a bátorítására születőben vannak olyan vállalkozások, melyben a termelőüzem az első (de nem egyetlen!) finanszírozó, ugyanakkor a kutatóintézetekben elért eredmények első hasznosítója is. Csak példaként a hőmezővásárhelyi furfurolüzem hegy-nagyságú környezetszennyező kilúgozott fakorpájának hasznosítására alakult a „Biofur” vállalkozás. Ebből a káros melléktermékből, az eddigi laborkísérletek szerint, nagyon hatékony biológiai trágya készíthető.

Abban reménykedünk, hogy ez csak a kezdet, és speciális „tudományos park” keretében számos tudományos-gyakorlati „hibrid” vállalkozás jön majd létre: kis létszám, kevés adminisztráció nagy prosperitással. Ne felejtjük el a „Szilikon völgy” hatalmas elektronikai iparai ilyen kutatás-termelés orientált mozgékony kis vállalkozások tömegéből, a tudományos parkok rendszerén át alakult ki. Napjainkban sikerrel ismétlődik ugyanez Jarától Svédországtól a biotechnológia, sőt, bioelektronika vonalán.

Szegeden, ahol a problémák megoldásának szüksége és a vállalkozókedv együtt van a szellemi bázis megfelelő sűrűségével, a külső és belső anyagi érdeklődés, és a szükséges energia sem hiányzik, a tudományos parkok létrehozása nem reménytelen.

A tudományos park sok, kis mozgékony egysége, olcsósága, jobb probléma orientáltsága és öngulációs képessége előnyt jelenthet egy kutatóintézet mellett is. De erre ösztönöznek, anyagi lehetőségeink, mert új és új problémák felvetődnek napjainkban és fel fognak vetődni a következő ötéves tervben — új intézetek létrehozása azonban most aligha várható. Úgy látjuk, szocialista országok relációjában a kutatás és gyakorlat kapcsolatában új útra kell térnünk, ha fel akarjuk gyorsítani lehetőségeink kihasználását és problémáink megoldását.

Barabás Zoltán
akadémikus
Gabonatermesztési Kutató Intézet

Monteverdi Birkózókör

Betévedők az egyetemi színházi találkozón

Monteverdi Birkózókör... használni) bement, hogy: kísérlet egy drámai szöveg megértésére — olvastam a sokat (nem) sejtető címet a JATE Klubszinpad színházi találkozójának műsorfüzetében. Kitártam hát egyetemista korból kissé kivénhedt lelkem, hátradőltem a kisszínházi székekben, s behunytt szemmel vártam a csodát. Brrr, fff, kkk, csss! Mmm, bzzz, ccc, ppp, gö! — gargalizált, berregett, csatogott, cicegett a mozdulatlan alakokból álló embercsoport a szinpadon. Jeszuszom, nem értem! Ez már az előadás? Vagy csak hangolnak?

Az előbbi volt. Derengett, nem hagyományos színházi élmény részese vagyok. Nem hagyományos? Kérdés, mi számít annak, mikor már a brechti, beckett, Grotowski-féle színház is a drámatörténet része, s már semmi rendkívüli sincs abban, hogy a diszletek, jelmezek, sőt, a cselekvések is csak jelzés-szerűen szerepelnek megalakításukat a néző fantáziájára bizzák. Sőt, olyat is hallottunk már: a szöveg sem igazán fontos. Rendben. De akkor micsoda? Talán: a közönség tűrőképességének végleges szétbombázása?! A nézőtéri reakciókból kiderült: voltak, akik igazán élveztek. Nagyokat kacagtak, mikor a narrátor (alig me-rek ilyen megveszekedetten konzervatív kifejezéseket

— Azt szerettük volna — mondta —, ha a résztvevők „találkoznak”; a nézők a színházakkal, a szereplők egymással. Nem versenyeznek a produkciók, zsűri sincs — nem az etalon a fontos. A közönségre bizzuk a véleményalkotást. Nem „értő” publikumot vártunk, hanem betévedőket, akik spontán ítélik meg a dolgokat, aszerint, hogyan hat rájuk, amit látnak. Hiányoznak az ilyesfajta rendezvények, főként ezen a környéken. Ezt igyekeztünk enyhíteni ezzel a találkozóval, amelyet — ha az anyagi körülmények engedik — szeretnénk rendszeressé tenni.

Az érdeklődés mindenestelre biztató: minden este zsúfolott volt a JATE-klub.

Varju Erika

Népművelő napok

A tanárképző főiskola népművelés tanszéke az Ifjúsági Ház segítségével november 18-tól, hétfőtől 21-ig népművelő napokat rendez. Régi diákokat is visszahívtak a programokra, így a leendő és a gyakorló népművelők számtalan szakmai és egyéb kérdésben cserélhetnek véleményt, tapasztalatot.

A beszélgetéseken, vitákon szó lesz az elméleti kép-

zés és a munkahelyi követelmények összhangjáról, elmentmondásairól, a tanszék és a szegedi közművelődési intézmények együttműködésének eredményeiről, a népművelők foglalkoztatottságáról. A négynapos találkozó érdekes kulturális programok színesítik: kiállítás a tiszteztendő tanszék életéről, előadást Cseh Tamástól, filmvetítések Fellini alkotásaiból.

Jogsabályok, jogsértések

Tanácskozott a megyei Alkoholizmus Elleni Bizottság

Tegnap, pénteken tartotta idei második ülését a megyei Alkoholizmus Elleni Bizottság. A megjelenteket Szabó G. László, a bizottság elnöke köszöntötte, majd Bódi Géza osztályvezető-helyettes a szesz italok forgalmazására vonatkozó korlátozó szabályok érvényesüléséről, a jogsértőkéj szemben alkalmazott szankciókról számolt be. A Csongrád Megyei Rendőrkapitányságnak — az alkoholizmussal összefüggő jogsértések megelőzé-

se érdekében tett intézkedéseiről, Olasz József alosztályvezető tájékoztatta a bizottsági tagokat. A hozzászólások után a résztvevők elfogadták mindkét téma feladatát.

Végül Sebők János, az SZMT titkára és Vincze József, a munkavédelmi felügyelőség vezetője a munkahelyi italozások megszüntetését célzó intézkedésekről, az alkoholizmus elleni programokról, a mindennapi tapasztalatokról beszélt.